

UITde kunst

HET CULTURELE NIEUWS OVER DE STAD

Nest terug op oude nest met nieuwe expositie

Hoe taal liefde zichtbaar maakt

Een kersverse directeur en een tentoonstelling over het benoemen van queerliefde. Daarmee begint het pas verbouwde Nest het nieuwe jaar.

Door Margreet Hofland

Ik ben nu precies vijf uur in functie," zegt Nest-directeur Laurie Cluitmans (1984) lachend, terwijl om haar heen de laatste hand wordt gelegd aan de expositie 'Urning and Urningin. Language and Desire since 1864'. De tentoonstellingsruimte is vanaf vrijdag 9 januari weer terug aan het De Constant Rebecqueplein. Cluitmans werkte de afgelopen jaren als conservator hedendaagse kunst bij het Centraal Museum Utrecht en heeft er veel zin in. "Ik woon nu nog in Amsterdam, maar ik ben al een beetje aan het kijken naar woonruimte in Den Haag."

Tijdens de verbouwing, die anderhalf jaar duurde, werden de tentoonstellingen van Nest georganiseerd in een industriële loods in het Laakkwartier, naast Club Laak. Door de aard van de ruimte werden de tentoonstellingen daar groots opgezet, met luisteren als uitgangspunt. "Er kwamen veel jonge mensen op af en we gaan uitzoeken of we daar kunnen blijven programmeren," zegt Cluitmans. "Nest zal zich de komende vier jaar richten op tentoonstellingen die gaan over de vraag waar onze historische wortels liggen en hoe dat kan helpen om over de toekomst na te denken."

Queerliefde

In 'Urning and Urningin' staat de negentiende-eeuwse jurist Karl Heinrich Ulrichs (1825-1895) centraal. "Wat de tentoonstelling laat zien, is hoe er gevochten is voor gelijkwaardigheid in de taal en hoe taal liefde zichtbaar kan maken," aldus Cluitmans. Ulrichs gaf als eerste woorden aan liefde en verlangen tussen mensen van hetzelfde geslacht. Dat is van alle tijden en toch ontbraken ooit de woorden om deze verlangens te benoemen – behalve in medische en juridische termen, die ze als ziekte beschreven of criminaliseerden. Ulrichs pleitte ervoor om queerverlangens te erkennen als iets waarmee je geboren wordt en vroeg zich af hoe je kunt liefhebben als er geen woorden voor bestaan; woorden als 'homo', 'queer' of 'gay' bestonden nog niet. Hij bedacht nieuwe woorden die hij afleidde van de godin Venus Urania: 'urning' voor mannen en 'urningin' voor vrouwen.

In een vitrine liggen documenten die tonen dat in Ulrichs' tijd homoseksualiteit nog een misdaad was. Met een openbaar pleidooi in 1867 ging hij daartegenin, het was zijn publieke coming-out en veel kranten schreven erover.

De Duitse gastcurator Philipp Gufler onderzocht de beperkingen van taal in het beschrijven van verlangens, zowel vroeger als nu. Hij maakt sinds 2013 zeefdrukken op dunne stof, waarin steeds een persoon of gebeurtenis centraal staat die belangrijk is geweest in de emancipatie van de queerbeweging. Op één quilt in zijn installatie staat het portret van Ulrichs, op de vloer is het symbool van de planeet Uranus aangebracht.

De nieuwe directeur Laurie Cluitmans. | Foto: Iris Duvekot

Het werk van Sharan Bala bij Nest. | Foto: Zoë Hollander

Operaties

Er is verder werk van negen kunstenaars te zien, waaronder een video-installatie van Sharan Bala (1986), het is hun (genderneutraal voornaamwoord) afstudeerwerk van de kunstacademie. Bala ligt naakt en bewegingloos op de buik op een matras en imiteert de 'Slappende Hermafrodit',

'Het zijn de medici die bepalen dat iemand het een of het ander is'

een bekend antiek beeld dat zowel mannelijke als vrouwelijke kenmerken heeft (borsten én een penis). Bala kijkt de toeschouwer aan met een doordringende blik, alleen de ogen knipperen. "Doordat hen nu óns aankijkt, worden de rollen

omgedraaid," legt Cluitmans uit.

Op de wand ertegenover hangt het volledig uitgeprinte medische dossier van Bala, vanaf de geboorte. Als baby had Bala intersekse eigenschappen en kozen de artsen ervoor dat Bala een meisje moest zijn, want iets ertussenin bestond niet. De toeschouwer kan lezen dat de operaties op de leeftijd van anderhalf jaar begonnen. Zelf mocht Bala jarenlang niet weten wat er aan de hand was.

"Er zijn in Nederland net zoveel roodharigen als 'intersekse mensen, maar er zijn maar zo'n zestig mensen die daar publiekelijk voor uit durven te komen. In het dossier van Bala lees je ook dat er geen rekening gehouden wordt met een persoonlijke keuze, het zijn de medici die bepalen dat iemand het een of het ander is," aldus Cluitmans.

'Urning and Urningin. Language and Desire since 1864', te zien t/m maandag 6 april, Nest (De Constant Rebecqueplein 20B). Meer informatie: www.nestruimte.nl